

Utredning av indexering av kommunalt vägbidrag

Typ av styrdokument: Utredning
Beslutande instans: Tekniska nämnden
Datum för beslut: 2025-10-20
Diarienummer: 2025.187 TEN

Gäller för: -
Giltighetstid: -
Revideras senast: -
Dokumentansvarig: Stadsmiljöavdelningen

ALINGSÅS
KOMMUN

1. Bakgrund

Budget för det kommunala ordinarie vägbidraget för enskilda vägar har uppgått till 655000 kr per år sedan 2015. Innan 2015 var budget för vägbidrag drygt 1,2 mnkr. På grund av ekonomiska skäl, med behov av att erhålla en budget i balans, fattades ett politiskt beslut, 2015.407 KS, om att halvera bidraget i tekniska nämndens budget för 2015 och framåt.

Då vägbidraget har fördelats bland dem sökande har budgeten förbrukats varje år.

Under de senaste 10 åren, fram till 2025, har således budgeten för vägbidrag legat konstant. Tekniska nämnden har nu givit Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag, 2024.167 TEN, att se över om det finns anledning att indexera det ordinarie vägbidraget.

1.1. Kommunalt vägbidrag

Det kommunala vägbidraget utgör en kompensation till väghållaren för de kostnader som underhållet medför. Normalt täcker inte bidraget hela kostnaden vilket innebär att väghållaren får debitera berörda fastighetsägare för den överskjutande kostnaden för exempelvis vinterväghållning och dikesrensning.

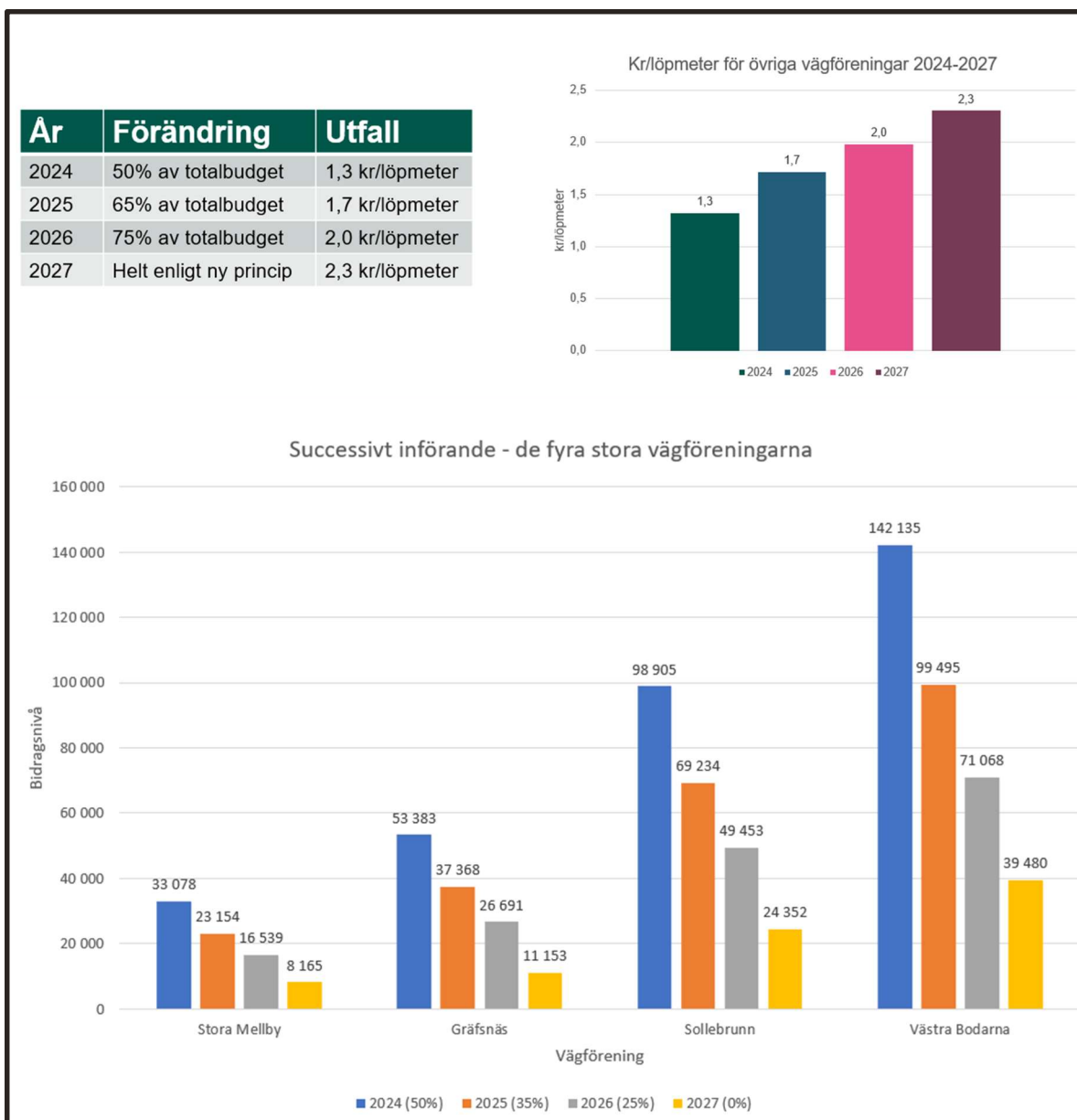
Det finns två olika kommunala vägbidrag att söka för underhåll av enskilda vägar.

1. Ett ordinarie vägbidrag som samtliga väghållare med vägar på minst 200 meter kan söka.
2. Ett utökat vägbidrag, 2024.167 TEN, som riktar sig till kommunens tre centrumorter, Alingsås, Sollebrunn och Ingared. I samband med beslutet om utökat vägbidrag utökades tekniska nämndens budgetram för vägbidraget med ytterligare 2 mnkr.

1.1.1 Ordinarie vägbidrag

Budget för det ordinarie vägbidraget uppgår till 655 000 kr. Vägbidraget genomgår just nu en förändring i avseendet hur fördelningen av bidraget görs mellan olika vägförening, se figur nedan. Förändringen är baserat på ett politiskt beslut, 2023.079 TEN, för att erhålla ett vägbidrag utifrån likabehandlingsprincipen.

Justering av fördelning ska vara helt genomförd till 2027 års vägbidrag. Förändringen innebär att vissa föreningars vägbidrag minskar och andras ökar. 2027 fördelas vägbidraget fullt ut per löpmeter väg, oavsett storlek på vägförening eller samfällighet, till de vägföreningar som har sökt och uppfyller de fastställda villkoren. Bidraget förväntas då uppgå till 2,3 kr per löpmeter väg.

Det ordinarie vägbidraget betalas ut till vägföreningar utan att de behöver redovisa vilka kostnader de haft för vägunderhåll. Med anledning av detta finns inget underlag för att studera deras kostnadsförändringar över tid.

1.1.2 Utökat vägbidrag

Från och med 2024 (utbetalades i början av 2025) finns möjlighet att söka ett utökat vägbidrag. Det utökade vägbidraget betalas med maximalt 50 kr per löpmeter väg till vägföreningar belägna i kommunens tre centrumorter, Alingsås, Sollebrunn och Ingared.

Sökande vägföreningar måste lämna in årsredovisning för att verifiera deras kostnader för vägunderhåll. Erhållet vägbidrag får inte överstiga vägföreningens kostnader för

vägunderhåll. Med hänsyn till det höga beloppet per löpmeter, jämfört med det ordinarie vägbidraget, är det av stor vikt att säkerställa att bidragssumman inte överstiger kostnaderna.

Föreliggande utredning berör inte det utökade vägbidraget då det är ett alldeles nytt bidrag.

2. Indexering

För indexering av det ordinarie vägbidraget finns ingen standard som används i Sverige, utan olika varianter kan vara aktuella. Följande olika index anser förvaltningen kan vara relevanta att utgå ifrån:

- **Fast index:** Budgeten för vägbidraget indexeras med en fast procentsats årligen.
- **Trafikverkets index:** Det statliga vägbidraget som Trafikverket delar ut till vägföreningar indexjusteras årligen med en procentsats som beslutas i början av varje år av Trafikverkets generaldirektör.
- **Entreprenadindex:** Byggföretagen har ett verktyg på sin webbsida där index kan plockas fram för olika entreprenadarbeten.

2.1. Fast index

Ett fast index används för att justera vägbidraget varje år. I tabellen nedan redovisas hur beloppet för vägbidraget på 655 000 kr ökas med olika årliga index.

	Ökn 2%	Ökn 3%	Ökn 5%	Ökn 10%
År	Vägbidrag	Vägbidrag	Vägbidrag	Vägbidrag
0	655 000 kr	655 000 kr	655 000 kr	655 000 kr
5	723 173 kr	759 325 kr	835 964 kr	1 054 884 kr
10	798 441 kr	880 265 kr	1 066 926 kr	1 698 901 kr
15	881 544 kr	1 020 469 kr	1 361 698 kr	2 736 098 kr

Exempelvis så växer beloppet 655 000 kr till 798 441 kr de första 10 åren om det årliga indexet uppgår till 2%. Om det årliga indexet uppgår till 5% ökar beloppet från 655 000 kr till 1 066 926 kr på 10 år.

Fördelen med ett fast index är att alla som påverkas, både vägföreningar och kommunen, vet vad bidraget blir och kan enklare anpassa sin budget.

Riksbankens inflationsmål är 2% och således en slags allmän normal förväntan om kostnadsökningar i samhället över tid. Förvaltningen bedömer därför att ett årligt index på 2% är en rimlig nivå för det ordinarie vägbidraget.

2.2. Trafikverkets index

Det statliga vägbidraget som Trafikverket delar ut till vägföreningar indexjusteras varje år med basis på entreprenadindex. Vilken procentsats som ska gälla beslutas i början av varje år av Trafikverkets generaldirektör.

Eventuellt matchar denna tidpunkt för beslut inte den kommunala processen för budgetarbete, vilket då gör att man riskerar att hamna i osynk.

På deras webbsida anger Trafikverket de senaste årens förändringar:

Gällande procentsatser för driftbidrag

- 2024 års index är - 5,41 procent
- 2023 års index är + 4,05 procent
- 2022 års index är +13,28 procent.

Som det framgår ovan kan indexet variera relativt mycket från år till år. Vidare kan det ge såväl en positiv som negativ förändring. Detta kan skapa svårigheter i den kommunala budgetplaneringen samt bidrar till en otydlighet för vägföreningar i hur stort belopp de kan beräkna i sitt budgetarbete. Nedan visas effekten av dessa års indexering i kronor för vägbidrag om Alingsås kommun skulle utgå från ovan procentsatser för vägbidraget.

År		2022	2023	2024
Index		13,28	4,05	-5,41
Vägbidrag	655 000 kr	741 984 kr	772 034 kr	730 267 kr
Förändring från år till år		86 984 kr	30 050 kr	-41 767 kr

Förändringen av vägbidraget från år till år skulle då variera mellan en sänkning på 41767 kr och en höjning på 86984 kr.

2.3. Entreprenadindex

Byggföretagen har ett verktyg på sin webbsida där index kan plockas fram för olika entreprenadarbeten. Exempelvis kan vägentreprenader väljas som huvudgrupp och ett antal undergrupper som kan tänkas motsvara behovet hos vägföreningar. Verktöget är främst avsett för reglering inom en entreprenad, men bedöms kunna vara aktuellt för att se kostnadsförändringar från år till år. Vidare avser arbetsmoment främst nybyggnation, dvs investering, medan kommunens vägbidrag är avsett för drift och underhåll.

Kommunen kan skapa ett index baserat på ett antal arbetsmoment som vi anser är relevant i sammanhanget:

- Jord- och bergterrassering
- Överbyggnad m.m.
- Asfaltsbeläggning, gator
- Fräsning

Det finns fler arbetsmoment i webbverktyget, men de angivna ovan bedöms bäst matcha arbete hos kommunens vägföreningar.

Jämförelseindex i verktyget är januari 2011 som då har värdet 100. I skrivande stund har förvaltningen ingen prenumeration på webbverktyget vilket gör att vi inte kan se siffrorna för 2024 och 2025. Tidigare års index baserat på ovan arbetsmoment redovisas nedan.

År	2020	2021	2022	2023
Sammanvägt index	117,8	120,4	134,4	147,35
Index från år till år	2,9%	2,6%	14,0%	13,0%

Indexet för 2022 matchar Trafikverkets index, 14% (Byggföretagen) jämfört med 13,28% (Trafikverket).

Däremot är det en relativt stor skillnad för 2023, 13% (Byggföretagen) jämfört med 4,05% (Trafikverket). Varför detta skiljer så markant går inte att utläsa.

Som det framgår ovan kan indexet variera relativt mycket från år till år. Detta kan skapa svårigheter i den kommunala budgetplaneringen samt bidra till en otydlighet för vägföreningar i hur stort belopp de kan beräkna i sitt budgetarbete. Nedan visas effekten av indexering i kronor för kommunens vägbidrag.

År	2020	2021	2022	2023
Sammanvägt index	117,8	120,4	134,4	147,35
Index från år till år	2,9%	2,6%	14,0%	13,0%
Vägbidrag	655 000 kr	673 831 kr	691 351 kr	788 140 kr
Förändring från år till år	18 831 kr	17 520 kr	96 789 kr	102 064 kr

Förändringen av vägbidrag från år till år varierar mellan en höjning på 17 520 kr och 102 064 kr.

3. Omvärldsbevakning

Förvaltningen har gjort en omvärldsbevakning gällande andra kommuners vägbidrag. Den har dels innehållit att undersöka hur kommuner med ungefär samma antal invånare samt hur Alingsås kommuns grannkommuner hanterar kommunalt vägbidrag.

3.1. 30 andra kommuner

Förvaltningen har studerat hur 30 andra kommuner betalar ut och eventuellt reglerar sina bidrag.

Reglering av vägbidrag i andra kommuner

Kommun	Utbetalning kr/m väg	Reglering	Metod
Borås	Ja	Nej	
Skövde	Ja	Nej	
Piteå	Ja	Ja	Varierar sitt vägbidrag från år till år baserat på avsatta medel
Essunga	Procent på Trv		
Falkenberg	Ja	Nej	
Falköping	Ja	Nej	
Landskrona	Inget bidrag		
Lidköping	Ja	Nej	
Bollebygd	Ja	Nej	
Sandviken	Ja	Nej	
Härryda	Ja	Nej	
Hudiksvall	Ja	Ja	Reglerar årligen vägbidraget i enlighet med Trafikverkets indexjustering
Ängelholm	Procent på Trv		
Mark	Procent på Trv		

Motala	Procent på Trv		
Kungsbacka	Ja	Nej	
Trelleborg	Procent på Trv		
Trollhättan	Ja	Ja	Beloppet ska indexjusteras vart femte år från och med år 2020. Vid samtal 12/8 2025 är det inte bestämt hur det ska justeras
Partille	Inget bidrag		
Stenungssund	Inget bidrag		
Varberg	Procent på Trv		
Vara	Ja	Nej	
Vellinge	Ja	Ja	Varierar sitt vägbidrag från år till år baserat på avsatta medel
Vårgårda	Ja	Nej	
Vänersborg	Ja	Nej	
Värmdö	Inget bidrag		
Västervik	Ja	Ja	Beloppet ska indexjusteras vart femte år från och med år 2027. Vid samtal 12/8 2025 är det inte bestämt hur det ska justeras.
Ulricehamn	Ja	Ja	Beloppet indexjusteras vart fjärde år i enlighet med Trafikverkets indexjustering
Lerum	Inget bidrag		
Ale	Inget bidrag		

Av 30 kommuner är det:

- 18 st som betalar ut med modellen kronor per löpmeter väg varav 6 st som justerar beloppet för bidraget på olika sätt.
- 6 stycken som betalar ut med modell % på Trafikverkets bidrag. Detta justeras då automatiskt enligt Trafikverkets index.
- 6 stycken som inte betalar ut vägbidrag alls för drift och underhåll.

3.2. Angränsande kommuner

En kontakt har tagits med våra angränsande kommuner för att efterfråga belopp och eventuell indexering hos dem.

Vårgårda – Bidrag utgår med 1,15 kronor per längdmeter bidragsberättigad väg. Beloppet har varit oförändrat i mer än 10 år. Diskussion om att höja bidraget har påbörjats.

Essunga – Bidrag utgår med 10 eller 15% av Trafikverkets bidrag. Det blir då indexreglerat via Trafikverket. Dock utgår inget bidrag för enskilda vägar under 1000 m då dessa inte erhåller bidrag från Trafikverket.

Trollhättan – Bidrag utgår med 2 kronor per längdmeter bidragsberättigad väg. Beloppet ska indexjusteras vart femte år från och med år 2020. Vid samtal 12/8 2025 är det inte bestämt hur det ska justeras.

Ale – Kommunalt bidrag till drift av enskilda vägar lämnas inte.

Lerum – Kommunalt bidrag till drift av enskilda vägar lämnas inte.

Bollebygd – Bidrag utgår med 3,50 kronor per längdmeter bidragsberättigad väg. Bidraget indexjusteras inte.

3.3. Utredning av fördelningsmodell

I tidigare utredning gällande fördelningsmodell för det ordinarie vägbidraget (beskriven i kapitel 1.1.1) anges följande sammanfattning av andra kommuners vägbidrag:

Majoriteten av kommunerna delar ut ett bidrag med x kr/löpmeter väg. Bidragets storlek varierar mellan 1,20 kr/m – 11kr/m.

Andelen kilometer enskild väg kontra andelen kilometer kommunal väg skiljer sig åt mellan kommunerna. Vissa kommuner har inte så stor andel kommunal väg och därför inte heller så höga kostnader för det. Då är möjligheterna större att ge högre bidrag för enskilda vägar.

Flertalet kommuner skiljer på utbetalningar för de väghållare som får statligt bidrag. Utbetalning till de som får statligt bidrag baseras ofta på en procentsats på Trafikverkets beräknade underhållskostnad/driftkostnad. Vissa kommuner har som regel att de inte betalar ut mer än den sammanlagda driftkostnaden enligt Trafikverket eller att bidraget inte ska överstiga en viss procent av Trafikverkets beräknade driftkostnad.

3.4. Analys omvärldsbevakning

De flesta studerade kommuner använder sig av en utbetalningsmodell som bygger på krona per löpmeter väg. Vidare är det endast ett fåtal kommuner som valt att indexreglera sitt vägbidrag. Övervägande antal gör ingen regelbunden förändring av bidragssumman, utan beloppet ligger fast från år till år tills nytt beslut tas. Vissa kommuner betalar inte ut något

vägbidrag alls för drift och underhåll. För våra direkt angränsande kommuner är bilden densamma.

Beloppet för vägbidraget varierar mellan 1,2 kr/m till 11 kr/m. Dock ligger beloppet på runt 2 till 3 kr/m hos de flesta kommuner.

4. Förslag på hantering av indexering

Förvaltningens förslag är att summan för det ordinarie vägbidraget årligen indexjusteras med ett fast index på 2%.

2% är riksbankens inflationsmål och således en slags allmän normal förväntan om kostnadsökningar i samhället. En ökning med 2% årligen innebär att beloppet för det ordinarie vägbidraget på 10 år ökar från 655 000 kr till 798 441 kr, dvs 143 441 kr, se kapitel 2.1.

Fördelen med ett fast index är att alla som påverkas, både vägföreningar och kommunen, vet vad bidraget blir och enklare kan anpassa sin budget.

Det utökade vägbidraget föreslås inte indexjusteras nu då det är ett alldeles nytt bidrag och där beloppet redan är högt. Förvaltningen bedömer att en indexreglering för detta bidrag inte är aktuellt i dagsläget.

5. Kompensation för utebliven indexering

Då beloppet för det ordinarie vägbidraget har varit oförändrat i 10 år kan det vara rimligt med kompensation för utebliven indexering.

Tre alternativ till kompensation har identifierats:

- A. Beloppet höjs från 655 000 kr till 798 441 kr till år 2026. Detta motsvarar en årlig ökning på 2% under 10 år.
- B. Utebliven ökning på 143 441 kr utbetalas till vägföreningar och beloppet 655 000 kr höjs till 668 100 kr till år 2026 (höjs med 2%, 13 100 kr).
- C. Utebliven ökning på 143 441 kr utbetalas till vägföreningar och beloppet 655 000 kr höjs till 798 441 kr till år 2026 (årlig ökning på 2% under 10 år).

I och med att alternativ B och C innebär en retroaktiv ersättning innebär detta att det kan vara olagligt enligt kommunallagens 2 kap 3 § och 2 kap 4 §. Det är likställighetsprincipen och det så kallade kommunala retroaktivitetsförbudet som måste beaktas.

Med ovanstående bakgrund föreslås att kompensation hanteras med alternativ A, dvs beloppet höjs från 655 000 kr till 798 441 kr till år 2026.

6. Ekonomiska konsekvenser

6.1. Förvaltningens förslag

Förvaltningens samlade förslag är att årligen indexjustera det ordinarie vägbidraget med 2% och att kompensera 10 års utebliven höjning genom att höja beloppet från 655 000 kr till 798 441 kr år 2026.

Om förvaltningens förslag antas kommer budgeten för det ordinarie vägbidraget behöva justeras till enligt nedanstående tabell.

			100% från år 2027	75% år 2026
	Ökning 2%	Ökning kr	Belopp kr	Belopp kr
År	Vägbidrag	från år till år	per m väg	per m väg
2026	798 441 kr		2,80 kr	2,10 kr
2027	814 410 kr	15 969 kr	2,86 kr	
2028	830 698 kr	16 288 kr	2,92 kr	
2029	847 312 kr	16 614 kr	2,98 kr	
2030	864 259 kr	16 946 kr	3,03 kr	
2031	881 544 kr	17 285 kr	3,10 kr	
2032	899 175 kr	17 631 kr	3,16 kr	
2033	917 158 kr	17 983 kr	3,22 kr	
2034	935 501 kr	18 343 kr	3,28 kr	
2035	954 211 kr	18 710 kr	3,35 kr	
2036	973 296 kr	19 084 kr	3,42 kr	

Ökning från år till år, efter uppräknig 2026, blir mellan ca 16 tkr och 19 tkr de första 10 åren.

År 2035 uppgår då det ordinarie vägbidraget 954 211 kr. Detta är ca 50% mer än den var år 2025.

För vägförening med 1 km enskild väg (medianlängden i kommunen) ökar bidraget från ca 2000 kr till ca 3000 kr under dessa 10 år.

Enligt beslut 2023.079 TEN genomgår fördelningen av det ordinarie vägbidraget en förändring just nu, se kapitel 1.1.1 för mer detaljerad information. År 2026 innebär det att 2,0

kr betalas ut per löpmeter väg (75% av total budget) innan indexering och kompensation för utebliven indexering. Med förvaltningen förslag höjs det beloppet till 2,1 kr per löpmeter väg för år 2026.

År 2027, när 100% av total budget fördelas, stiger beloppet till 2,86 kr per löpmeter väg. Detta ska jämföras med 2,3 kr per löpmeter väg som beloppet blir utan indexering och kompensation för utebliven indexering.

Utvecklingen av det ordinarie vägbidraget för de fyra stora vägföreningarna redovisas i tabell nedan. Deras bidrag påverkas inte av indexeringen år 2026 då deras bidrag då baseras på den gamla modellen enligt beskrivning i kapitel 1.1.1. Dock minskar deras bidrag från 2026 till 2027 då effekten av förändringen av modellen är större än effekten av indexeringen. Efter år 2027, då modellförändringen är helt klar, ökar deras bidrag till följd av indexeringen.

Med indexering 2% och retroaktiv ersättning				
År	Västra Bodarna	Sollebrunn	Gräfsnäs	Stora Mellby
2026	71 068 kr	49 453 kr	26 691 kr	16 539 kr
2027	49 088 kr	30 279 kr	13 867 kr	10 152 kr
2028	50 070 kr	30 885 kr	14 144 kr	10 355 kr
2029	51 071 kr	31 502 kr	14 427 kr	10 562 kr
2030	52 092 kr	32 132 kr	14 716 kr	10 774 kr
2031	53 134 kr	32 775 kr	15 010 kr	10 989 kr
2032	54 197 kr	33 431 kr	15 310 kr	11 209 kr
2033	55 281 kr	34 099 kr	15 616 kr	11 433 kr
2034	56 386 kr	34 781 kr	15 929 kr	11 662 kr
2035	57 514 kr	35 477 kr	16 247 kr	11 895 kr
2036	58 664 kr	36 186 kr	16 572 kr	12 133 kr